

De invloed van spraak met accent ten opzichte van spraak
zonder accent op het nemen van morele beslissingen

Hosei Wardak

S4365461

18-10-2020

Abstract

In eerder onderzoek is aangetoond dat de taal waarin je een moreel dilemma voorlegt invloed heeft op de beslissingen die participanten nemen. In het huidige onderzoek werd onderzocht in hoeverre spraak met een buitenlands accent van invloed is op het nemen van morele beslissingen.

120 Nederlandse participanten werd een persoonlijk en een onpersoonlijk dilemma voorgelegd in de condities met of zonder buitenlands accent. De dilemma's werden ingesproken in het Nederlands door een moedertaalspreker van het Nederlands en een moedertaalspreker van het Engels. De dilemma's gingen beide over het opofferen van één persoon om er vijf te redden. De taak van de participanten was om te bepalen of zij dit wel (utilitaristisch) of niet (deontologisch) zouden doen. Verwacht werd dat participanten meer utilitaristische beslissingen zouden nemen bij het horen van een buitenlands accent ten opzichte van geen accent (*Foreign Accent Effect*). .

De resultaten lieten zien dat het *Foreign Accent Effect* niet aanwezig was: Er was geen verschil in het nemen van beslissingen tussen de conditie met buitenlands accent ten opzichte van de conditie zonder accent. Dit kan verklaard worden door onderzoek dat laat zien dat linguïstische verwante talen, zoals het Engels en het Nederlands, geen invloed laten zien op het nemen van morele beslissingen. Daarnaast is de hoge culturele waarde van invloed op het uitblijven van dit effect.

Inleiding

Men is dagelijks bezig met het maken van keuzes. Dit kan variëren van het kiezen van je boterhambeleg tot het kiezen of je voor een oudere vrouw opstaat in de bus of ervoor kiest om comfortabel te blijven zitten. Dit laatste is een voorbeeld van een moreel dilemma waarbij een morele beslissing genomen moet worden. Morele beslissingen worden gedefinieerd als evaluaties van gedragingen van mensen of hun persoonlijkheid. Deze worden beoordeeld met als maatstaf een set van normen en waarden behorend bij een (sub-)cultuur (Haidt, 2001, p. 817).

Volgens de *Dual Process Theory* (Greene et al., 2008) zijn er twee processen of systemen te onderscheiden die invloed hebben op het nemen van morele beslissingen. Aan de ene kant kan men deontologische beslissingen maken, waarbij de rechten van het individu centraal

staan en bepalend zijn. Deze beslissingen worden gestuurd door emoties en zijn daardoor intuïtief. Aan de andere kant kan men utilitaristischere keuzes maken. Hierbij kiest men voor het grotere goed boven de fundamentele rechten van een individu. Deze rationelere beslissingen worden gemaakt wanneer er minder emoties bij de beslissing betrokken zijn dan bij een deontologische beslissing. Hierdoor zijn deze meer doordacht en gecontroleerd dan de deontologische beslissingen (bijv., Greene et al. 2001, 2004, 2008).

Vorig onderzoek naar morele beslissingen heeft laten zien dat het presenteren van een moreel dilemma in een taal die niet de moedertaal is van de participant invloed heeft op de keuzes die deze participanten maken. Dit fenomeen staat bekend als het *Foreign-Language Effect* (FLE; bijv. Keysar et al., 2012; Costa et al., 2014; Geipel et al. 2015a, 2015b; Cipoletti et al., 2016). Het presenteren van morele dilemma's in een vreemde of tweede taal leidt vaak tot meer rationele beslissingen dan in de moedertaal. In het huidige onderzoek wordt de vraag gesteld of dit fenomeen ook optreedt bij het luisteren naar een accent. In andere woorden, treedt er een zogenaamd *Foreign-Accent Effect* (FAE) op als participanten hun moedertaal met accent ten opzichte van geen accent horen?

In het onderzoek van Costa et al. (2014) werd er gebruik gemaakt van twee type dilemma's, namelijk het *trolley* en het *footbridge dilemma* (Thomson, 1985; Foot, 1978). Bij beide dilemma's moeten participanten kiezen of zij het leven van één persoon zouden opgeven om vijf mensen te redden. In het *trolley dilemma*, een onpersoonlijk dilemma, rijdt er een trein in volle vaart over een spoor waar vijf werklieden bezig zijn. Er is echter nog een tweede spoor, waar slechts één persoon werkzaam is. De vraag voor de participant bij dit dilemma is of hij/zij een hendel zou omzetten om zo de trein van spoor te laten wisselen. Met deze beslissing redt de participant de vijf werklieden op het ene spoor, maar zorgt de participant er tegelijkertijd voor dat de ene werklid op het tweede spoor doodgaat. In het *footbridge dilemma*, een persoonlijk dilemma, staan er vijf werklieden op een spoor waar een trein op af komt rijden. Nu staat er echter een dikke man op een brug. In dit dilemma is de vraag of de participant de dikke man van de brug zou duwen om zo de trein te stoppen en daarmee de vijf werklieden te redden. Costa et al. (2014) ontdekten dat het FLE alleen plaatsvond bij het *footbridge dilemma*. Participanten maakten vaker een utilitaristische beslissing wanneer zij het dilemma in een vreemde taal gepresenteerd kregen. Bij het *trolley dilemma* zagen zij vrijwel geen verschil tussen het maken van morele beslissingen in de condities moedertaal en vreemde taal.

Verscheidene onderzoeken hebben gekeken naar wat precies de grenzen van het FLE zijn: wanneer treedt het op en wanneer niet? Dylman en Champoux-Larsson, (2019) bijvoorbeeld, beargumenteerden dat het FLE wordt beïnvloed door een aantal factoren, waaronder de taalvaardigheid van de vreemde taal, de leeftijd waarop de vreemde taal is verworven, automatisme van de verwerking en de culturele waarde van de vreemde taal in het land van de moedertaal van de participant .

In eerder onderzoek waarin het FLE wel gevonden werd, werd er veelal gekeken naar talen die minder gerelateerd waren aan elkaar, zoals Spaans-Engels en Koreaans-Engels (Cipoletti et al., 2016; Costa et al., 2014, Geipel et al., 2015b). Deze talen zijn vrijwel niet gerelateerd aan elkaar. In het onderzoek van Brouwer (2019, 2020) wordt er gekeken naar het talenpaar Engels-Nederlands. In beide onderzoeken werden stimuli in het Nederlands en het Engels aangeboden. Brouwer (2019) biedt stimuli auditief aan in plaats van alleen geschreven zoals in eerdere onderzoeken. De participanten in dit onderzoek waren Nederlands-Engelse tweetaligen met een hoge taalvaardigheid in hun tweede taal. De participanten die de stimuli geschreven gepresenteerd kregen lieten geen FLE zien, terwijl er bij de auditieve presentatie wel sprake was van een FLE. Dit sluit aan bij eerder onderzoek waarin aangetoond wordt dat het horen van linguïstische informatie in de moedertaal meer emoties oproept bij de participanten dan het lezen van dezelfde informatie in de moedertaal (bijv. Caldwell-Harris & Ayçiçeği-Dinn 2009; Dewaele 2004; Harris et al. 2003; Harris et al. 2006) .

De vraag is in hoeverre dit FLE ook optreedt als een moreel dilemma auditief wordt aangeboden in een moedertaal, maar uitgesproken wordt door een spreker met een buitenlands accent. Uit eerder onderzoek blijkt dat spraak met een buitenlands accent invloed heeft op het verwerken van emoties (Hatzidaki, Baus & Costa, 2015) en dat het bovendien negatieve gevolgen heeft voor de vloeiendheid van een taal (Lev-Ari & Keysar, 2010; Romero-Rivas, Martin, & Costa, 2015).

De huidige studie

In het huidige onderzoek zal worden gekeken naar de invloed van een buitenlands accent op het nemen van morele beslissingen, zoals dit al onderzocht is voor vreemde talen, ten opzichte van een moedertaal. Moedertaalsprekers van het Nederlands zullen luisteren naar de twee dilemma's die eerder genoemd zijn, het *footbridge* en *trolley dilemma* (Thomson, 1985; Foot, 1978). De dilemma's zijn ingesproken door twee sprekers, waarvan de één een

moedertaalspreker is van het Nederlands en de ander het Engels als moedertaal heeft. De taak van de participant was om een utilitaristische of deontologische beslissing te nemen. De volgende onderzoeksvraag zal in deze studie centraal staan:

In hoeverre is er sprake van een zogenaamd Foreign Accent Effect bij Nederlandse moedertaalsprekers als zij luisteren naar morele dilemma's in hun moedertaal gesproken door sprekers met of zonder een buitenlandsaccent?

Aan de ene kant is het mogelijk dat participanten door de cognitieve belasting van een buitenlands accent (minder vloeiend) meer utilitaristischere keuzes zullen maken. Greene et al. (2008) laat zien dat de hogere cognitieve belasting resulteert in rationelere beslissingen. Dit zou dus betekenen dat in dit onderzoek verwacht wordt dat participanten minder snel zouden beslissen om één persoon op te offeren om vijf personen te redden wanneer de spreker een moedertaalspreker van het Nederlands is. Dit houdt dus ook in dat participanten rationeler zullen beslissen wanneer de stimuli met een buitenlands accent worden gepresenteerd, dan wanneer ze zonder accent worden gepresenteerd.

Aan de andere kant zijn er ook resultaten uit andere onderzoeken waardoor het tegenovergestelde verwacht kan worden. In het onderzoek van Dylman en Champoux (2019) wordt er onder andere gekeken naar Engels-Zweedse tweetaligen. Zij meten in hun onderzoek geen FLE. Het Engels wordt in Zweden veel gesproken en vaak op hoog niveau. Daarnaast geven zij aan dat het feit dat Engels een hoge culturele waarde heeft in Zweden een mogelijke verklaring kan zijn voor het uitblijven van het FLE. Dit zou in dit onderzoek ook verwacht kunnen worden tussen het Nederlands en het Engels. Uit onderzoek is gebleken dat het Nederlands niet alleen linguïstisch verwant is aan het Engels, maar dat het ook vanuit cultureel perspectief een vrij belangrijke taal is in Nederland (Nortier, 2011). Hierdoor kan het zijn dat de participanten met Nederlands als moedertaal geen problemen ervaren met het verstaan en verwerken van een Engels accent, waardoor er mogelijk ook geen significant verschil wordt gevonden voor cognitieve belasting. Dit zou kunnen leiden tot het uitblijven van het FAE.

Daarnaast is er ook nog een derde verwachting, namelijk dat het FAE zal plaatsvinden bij het persoonlijke dilemma. Uit eerder onderzoek is gebleken dat het FLE uitbleef bij onpersoonlijke dilemma's, maar wel gemeten werd bij persoonlijke dilemma's (Costa et al., 2014). Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat een tweede of vreemde taal zorgt voor minder emotionele activering ten opzichte van een moedertaal (Harris et al., 2003, 2006).

Method

Pretest

Voorafgaand aan het onderzoek is er een *pretest* afgenomen. In deze *pretest* is gekeken hoe sterk de accenten beoordeeld worden en hoe betrouwbaar en aardig de participanten de sprekers vonden. Het doel van de *pretest* was om te verzekeren dat de ‘geen accent’- en ‘accent’-conditie ook als zodanig ondervonden werden.

Acht participanten met als moedertaal Nederlands ($N=6$ vrouwen, $M_{leeftijd}=27.00$, $SD=3.74$) hebben deelgenomen aan de *pretest*. In deze *pretest* werden vijf zinnen gepresenteerd in de conditie ‘geen accent’ en vijf zinnen in de conditie ‘accent’. Na het horen van elke zin werd er een korte vragenlijst gepresenteerd met vragen over het accent van de spreker en over hoe aardig en betrouwbaar ze de spreker vonden.

De data is geanalyseerd met behulp van een gepaarde t-toets. Voor de sterkte van het accent (1=geen accent, 7=sterk accent) was er sprake van een significant verschil tussen de condities ‘geen accent’ ($M=1.20$, $SD=.34$) en ‘accent’ ($M=5.63$, $SD=.83$), $t(7)=11.86$, $p<.001$, BCa 95% CI [3.73,5.10] $d=4.19$. Ook bleek dat er een significant verschil was in verstaanbaarheid (1=Heel erg moeilijk te verstaan, 7=Heel erg makkelijk te verstaan) tussen de condities ‘geen accent’ ($M=6.93$, $SD=.10$) en ‘accent’ ($M=5.10$, $SD=1.15$), $t(7)=-4.94$, $p=.003$, BCa 95% CI [-2.81, -.97] $d=1.59$. Bij de betrouwbaarheid van de sprekers werd er geen significant verschil gevonden voor de condities ‘geen accent’ ($M=5.55$, $SD=1.36$) en ‘accent’ ($M=5.30$, $SD=1.16$), $t(7)=-1.72$, $p=.129$, BCa 95% CI [-.50, -.05] $d=.61$. Middels de vraag hoe aardig de participanten verwachtten dat de sprekers waren, is er geen significant verschil gemeten voor de condities ‘geen accent’ ($M=5.70$, $SD=1.11$) en ‘accent’ ($M=5.55$, $SD=.93$), $t(7)=-1.21$, $p=.265$, BCa 95% CI [-.35, .05] $d=.43$.

Onderzoek

Participanten

120 participanten met als moedertaal Nederlands ($N=72$ vrouwen, $L_{leeftijd}=27.01$ jaar, $SD_{leeftijd}=8.16$) hebben deelgenomen aan het experiment. Zij gaven aan geen gehoorproblemen te hebben. De helft van de participanten werd willekeurig ingedeeld bij een van de twee condities; de conditie met (Engels accent) en de conditie zonder accent. Deelname was geheel vrijwillig.

Uit een korte vragenlijst kwam naar voren dat de participanten Engels leerden toen zij gemiddeld negen jaar waren ($M_{verwervingsleeftijd}=9.38$, $SD=2.83$). Daarnaast werd aan de participanten gevraagd om op een 7-puntslikertschaal (1=lage taalvaardigheid,

7=moedertaalspreker) aan te geven hoe taalvaardig zij waren als het ging om lezen ($M=5.61$, $SD=.96$), schrijven ($M=4.90$, $SD=1.15$), spreken ($M=5.06$, $SD=1.08$) en luistervaardigheid ($M=5.97$, $SD=.907$). Daarnaast werd ook gevraagd om een schatting te geven van het percentage van de tijd waarin zij Engels gebruikten in de volgende contexten: wanneer zij met familie zijn ($M=9.25$, $SD=16.16$), wanneer zij met vrienden zijn ($M=17.05$, $SD=18.50$), het lezen van boeken en/of kranten ($M=40.44$, $SD=27.43$), het kijken van televisie of luisteren naar de radio ($M=65.35$, $SD=24.58$).

Materiaal

Voor het experiment werd gebruikgemaakt van twee morele dilemma's, waarvan één persoonlijk van aard, namelijk het *footbridge dilemma* en één onpersoonlijk dilemma namelijk het *trolley dilemma*. Volgens Greene et al. (2008) is het *footbridge dilemma* persoonlijk, omdat er in het dilemma direct contact is met het slachtoffer. Bij het onpersoonlijke (*trolley*) dilemma is dit niet het geval. Deze dilemma's werden vertaald van het Engels naar het Nederlands en gecontroleerd door twee moedertaalsprekers van het Nederlands met een hoge taalvaardigheid in het Engels (niveaus C1 en C2). De Engelse dilemma's kwamen uit het onderzoek van Costa et al. (2014). Daarnaast is het aantal woorden van beide dilemma's ongeveer gelijk.

Daaropvolgend moesten de participanten bij allebei de dilemma's aangeven of zij actief één persoon zouden opofferen om vijf personen te redden. Zij konden kiezen tussen 'ja' en 'nee'. Als zij voor 'ja' kozen, verkozen zij het grotere goed boven de rechten van een individu. Deze beslissingen waren utilitaristisch. Bij 'nee' spreken we van deontologische beslissingen. De volgorde van de twee dilemma's was gecounterbalanced. Hierna kregen de participanten een vragenlijst over het accent van de spreker. Het experiment duurde ongeveer 15 min. per sessie.

Resultaten

Tabel 1 laat zien dat op het persoonlijke dilemma (*footbridge*) 31,0% een utilitaristische beslissing nam in de conditie ‘accent’, terwijl 20,0% een utilitaristische beslissing nam in de conditie ‘geen accent’. Op het onpersoonlijke dilemma (*trolley*) maakte 72,0% een utilitaristische beslissing in de conditie ‘accent’ en 75,0% in de conditie ‘geen accent’.

Tabel 1: Percentage utilitaristische beslissingen op het persoonlijke (*footbridge*) en onpersoonlijke dilemma (*trolley*) voor de ‘accent’ en ‘geen accent’ conditie

	Dilemma	
	Persoonlijk (<i>footbridge</i>)	Onpersoonlijk (<i>trolley</i>)
Geen accent (N=59)	20,0%	75,0%
Accent (N=61)	31,0%	72,0%

De data werd per dilemma geanalyseerd met behulp van een 2 (Beslissing: utilitaristisch versus deontologisch) bij 2 (Conditie: geen accent versus accent) Pearson’s chi-kwadraat toets. Voor het persoonlijke dilemma (*footbridge*) was er geen sprake van een samenhang tussen de beslissing en de conditie ($\chi^2(1)=1.8, p=.18$). Ook voor het onpersoonlijke dilemma (*trolley*) was er geen sprake van een samenhang tussen de beslissing en de conditie ($\chi^2(1)=.01, p=.92$).

Discussie

Het doel van dit onderzoek was om te kijken naar de mogelijke invloed van een buitenlands accent op het nemen van morele beslissingen, het zogenaamde FAE. Dit is gemeten aan de hand van een vragenlijst die digitaal is afgenomen bij moedertaalsprekers van het Nederlands. In de vragenlijst die hiervoor gebruikt is, werden morele dilemma's voorgelegd en vragen gesteld over de accenten van de twee verschillende sprekers. In het onderzoek kregen participanten twee morele dilemma's te horen. De sprekers van deze dilemma's waren een moedertaalspreker van het Nederlands en een moedertaalspreker van het Engels. Zij kregen zowel het *trolley* als het *footbridge dilemma* te horen (Thomson, 1985; Foot, 1978). Deze dilemma's werden alleen in het Nederlands gepresenteerd. De verwachting was ten eerste dat de participanten rationeler (utilitaristischer) beslisten wanneer zij de dilemma's met een accent zouden horen, het *Foreign Accent Effect*. Een tweede verwachting was dat het effect alleen zou optreden bij het persoonlijke dilemma (*footbridge*). Bij het onpersoonlijke dilemma (*trolley*) werd verwacht dat dit effect uitbleef. Eerder onderzoek liet zien dat het FLE alleen plaatsvond bij dilemma's die meer emoties opwekten (Costa et al. 2014). Als derde verwachting stond daartegenover dat het FAE volledig uitbleef, omdat het Engels linguïstisch verwant is aan het Nederlands.

De belangrijkste bevinding van dit onderzoek is dat er geen FAE is gevonden. Dit betekent dat participanten geen af- of toename lieten zien van utilitaristische beslissingen in de accent conditie vergeleken met de geen accent conditie. Dit gold voor zowel het persoonlijke als het onpersoonlijke dilemma. Deze bevinding gaat in tegen de verwachting dat men utilitaristischer zou beslissen wanneer men een buitenlands accent hoort. Dit resultaat is niet in lijn met vorig onderzoek dat liet zien dat de hogere cognitieve belasting van niet-vloeiende spraak zou leiden tot een rationelere beslissingen ten opzichte van vloeiende spraak zonder accent (Greene et al., 2008). Tegelijkertijd sluit dit wel aan bij de verwachting dat er geen FAE gevonden zou worden, omdat het Engels linguïstisch verwant is aan het Nederlands (Dylman & Champoux, 2019; Brouwer, 2019).

Er zijn een aantal verklaringen voor de huidige bevindingen. Ten eerste was de Engelse taalvaardigheid van de participanten hoog in dit onderzoek. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat het verwerken van het Engelse accent niet zorgt voor minder cognitieve vloeiendheid en daardoor zou dit accent geen invloed hebben op het nemen van morele beslissingen. Ander onderzoek liet echter zien dat het *Foreign Language Effect (FLE)* uitbleef wanneer de gepresenteerde talenparen verwant waren (Dylman & Champoux, 2019; Brouwer, 2019). Ook

had de culturele waarde van een bepaalde taal in een land invloed op het FLE. Dit betekent dus dat er in het huidige onderzoek verwacht kon worden dat het FAE uit zou blijven, omdat het Nederlands en het Engels verwante talen zijn. Daarnaast heeft het Engels een hoge culturele waarde in Nederland (Nortier, 2011). Ondanks het feit dat het Engels niet werd aangeboden, werd het accent dat werd aangeboden meermaals herkend als een Engels accent door de participanten.

Een tweede mogelijke verklaring is dat er geen FAE bestaat. Er is mogelijk geen toename van emotie en/of cognitieve belasting. Dit is er in ieder geval niet voor het Engelse accent bij Nederlandse participanten. Dit kan te maken hebben met de grotere verschillen tussen verschillende talen en verschillende accenten. Bij het FLE zijn er meer verschillen te vinden, zoals syntactische en fonologische verschillen tussen de verschillende talen. Bij een buitenlands accent wordt dit beperkt tot de fonologische verschillen. De vraag hier is of het verschil in cognitieve belasting en/of toename van de emoties groot genoeg was om een effect te meten bij een buitenlands accent zoals dat gebeurt bij een vreemde taal.

Een tekortkoming van het huidige onderzoek is dat beide accenten werden aangeboden aan elke participant. De accenten zouden daardoor invloed op elkaar kunnen hebben gehad, de zogenaamde *carry-over*-effecten. Er werd *within-subjects* gemeten in het onderzoek. Om de invloed van de accenten op elkaar te beperken zou er in vervolgonderzoek *between-subjects* moeten worden gemeten. De participanten kunnen de accenten dan niet vergelijken, waardoor de accenten weinig tot geen invloed op elkaar zullen hebben. In het onderzoek wordt dan daadwerkelijk gemeten wat in huidig onderzoek beoogd werd, namelijk het effect van een buitenlands accent op het nemen van beslissingen. Verwacht wordt dat het FAE dan mogelijk wel op zou treden.

Een andere beperking is de wijze van afname van het onderzoek. Het huidige onderzoek is online afgenomen. De participanten werd verzocht om het onderzoek in te vullen in een stille ruimte met een koptelefoon. Er was echter geen controle op. Dit zou kunnen betekenen dat de participanten het onderzoek onder verschillende omstandigheden afgenomen zouden hebben. Dit kan van invloed zijn op de antwoorden die zij gaven. Hierdoor is niet alleen het accent van invloed geweest op de resultaten.

Een derde beperking is de verstaanbaarheid van de verschillende sprekers. Participanten vonden de spreker zonder accent significant beter te verstaan dan de spreker met het

buitenlands accent. Dit zou de participanten kunnen beïnvloeden, waardoor niet de invloed van een vreemd accent alleen wordt gemeten op het nemen van morele beslissingen.

In vervolgonderzoek kan men kijken naar een mogelijk *FAE* in landen waar men het Engels als minder belangrijk bestempelt dan in Nederland. Zo is er onderzoek geweest dat liet zien dat Nederlanders het Engels als belangrijker beoordelen dan andere buitenlandse talen (Busse, 2017). Spanjaarden beoordeelden het Engels niet als belangrijker dan andere buitenlandse talen. Daarnaast is het Spaans linguïstisch minder verwant aan het Engels en toont het meer typologische verschillen. In vervolgonderzoek zou er gekeken kunnen worden of het *FAE* wel gevonden zou worden onder moedertaalsprekers van het Spaans. De verwachting is dat het *FAE* wel wordt gevonden, omdat de grotere afstand tussen de twee talen ten opzichte van de verwante talenpaar in huidig onderzoek, zorgt voor een hogere cognitieve belasting.

Om een mogelijk *FAE* aan te tonen is het belangrijk om te kijken naar verschillende sterktes van accent. Verwacht zou worden dat een sterker accent meer verschillen zou vertonen en daardoor wel tot meer cognitieve belasting zou kunnen leiden. Op deze manier zou er gekeken kunnen worden naar de grenzen van een mogelijke *FAE*.

Aangezien het Engels een hoge culturele waarde heeft, zou vervolgonderzoek stimuli aan moeten bieden met een accent behorend tot een taal die een minder hoge culturele waarde heeft voor de Nederlandse participanten. De verwachting zou zijn dat het accent dat als minder positief gezien wordt door de participanten en een lagere culturele waarde heeft wel tot een *FAE* zou leiden. Participanten zouden dan bij het horen van een buitenlands accent rationelere beslissingen maken over morele dilemma's dan wanneer ze een stimulus zouden krijgen zonder accent.

Er werd in huidig onderzoek een verschil verwacht tussen een persoonlijk dilemma en een onpersoonlijk dilemma. In eerder onderzoek is er al gekeken naar zes verschillende dilemma's (Brouwer, 2019). Daaruit bleek dat er verschillen in morele beslissingen werden gevonden tussen de verschillende dilemma's. Voor vervolgonderzoek kunnen stimuli aangeboden worden bestaande uit meer verschillende dilemma's. Deze dilemma's zouden

variëren in ecologische validiteit. Als participanten realistischere dilemma's te horen krijgen zijn de resultaten meer waarheidsgetrouw ten opzichte van de realiteit.

Concluderend kan gesteld worden dat er geen *Foreign Accent Effect* plaatsvindt bij moedertaalsprekers van het Nederlands wanneer zij Nederlandse dilemma's met een Engels accent te horen krijgen dan wanneer zij dilemma's zonder accent te horen krijgen. Dat betekent dat de participanten niet rationeler morele beslissingen maakten wanneer zij het buitenlandse accent te horen kregen dan wanneer zij de stimuli zonder accent hoorden. Dit gold voor zowel persoonlijke als onpersoonlijke dilemma's. De toename in emoties bij het horen van een persoonlijk dilemma zorgden niet voor significant meer utilitaristischere beslissingen zoals werd verwacht. Een mogelijke verklaring is dat een accent niet zorgt voor een groot genoeg verschil in cognitieve belasting en/of toename van emoties om een verschil te vinden in de antwoorden van de participanten. Ook zouden stimuli met een buitenlands accent minder verstaanbaar worden gevonden. Daarnaast is er de mogelijkheid dat er geen FAE bestaat en dat dit effect alleen plaatsvindt bij verschillende talen. Vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op verschillende sterktes van accenten of andere minder verwante talenparen. Daarnaast zou er gekeken kunnen worden naar een variatie in ecologische validiteit in dilemma's. Deze bevindingen zouden een mogelijk FAE en de grenzen daarvan kunnen aantonen.

Bibliografie

- Boersma, P. & Weenink, D. (2020). Praat: doing phonetics by computer (6.1.26) [Computerprogramma]. Geraadpleegd van <http://www.praat.org/>
- Brouwer, S. (2019). The auditory foreign-language effect of moral decision making in highly proficient bilinguals. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 40(10), 865-878. doi: 10.1080/01434632.2019.1585863
- Brouwer, S. (2020). The interplay between emotion and modality in the Foreign-Language Effect on moral decision making. *Bilingualism: Language and Cognition*, 1(8). doi: 10.1017/S136672892000022X
- Busse, V. (2017). Plurilingualism in Europe: Exploring Attitudes Toward English and Other European Languages Among Adolescents in Bulgaria, Germany, the Netherlands, and Spain. *Modern Language Journal*, 101(3), 566-582. doi: 10.1111/modl.12415.
- Caldwell-Harris, C.L., & Ayçiçeği-Dinn, A. (2009). Emotion and Lying in a Non-native Language. *International Journal of Psychophysiology*, 71(3), 193–204. doi: 10.1016/j.ijpsycho.2008.09.006 .
- Cipolletti, H., McFarlane, S., & Weissglass, C. (2016). The moral foreign language effect. *Philosophical Psychology*, 29(1), 23–40. doi: 10.1080/09515089.2014.993063.
- Costa, A., Foucart, A., Hayakawa, S., Aparici, M., Apesteguia, J., Heafnet, J., & Keysar, B. (2014). Your morals depend on language. *PLoS ONE*, 9(4), doi:10.1371/journal.pone.0094842
- Dewaele, J.M., (2004). The Emotional Force of Swearwords and Taboo Words in the Speech of Multilinguals. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 25(2), 204–222. doi: 10.1080/01434630408666529
- Dylman, A.S., & Champoux-Larsson, M. (2019). It's (not) all Greek to me: Boundaries of the foreign language effect. *Cognition*, 196. doi: 10.1016/j.cognition.2019.104148
- Foot, P. (1978). The Problem of Abortion and the Doctrine of the Double Effect. *Virtues and Vices and Other Essays in Moral Philosophy*, edited by P. Foot, 19–32. Berkeley: University of California Press.
- Geipel, J., Hadjichristidis, C., & Surian, L. (2015a). How foreign language shapes moral judgment. *Journal of Experimental Social Psychology*, 59, 8–17. doi: 10.1016/j.jesp.2015.02.001.

- Geipel J., Hadjichristidis C., & Surian L. (2015b). The foreign language effect on moral judgment: The role of emotions and norms. *PLoS ONE*, *10*(7). doi: 10.1371/journal.pone.0131529.
- Greene, J., Sommerville, R.B., Nystrom, L.E., Darley, J.M., & Cohen, J.D. (2001). An fMRI investigation of emotional engagement in moral judgment. *Science*, *293*(5537), 2105–2108. doi: 10.1126/science.1062872 .
- Greene, J., Nystrom, L., Engell, A., & Darley, J., & Cohen, J.D. (2004). The neural bases of cognitive conflict and control in moral judgment. *Neuron* *44*(2), 389–400. doi: 10.1016/j.neuron.2004.09.027.
- Greene, J., Morelli, S.A., Lowenberg, K., Nystrom, L.E., & Cohen, J.D. (2008). Cognitive load selectively interferes with utilitarian moral judgment. *Cognition*, *107*(3), 1144–1154. doi: 10.1016/j.cognition.2007.11.004.
- Haidt, J. (2001). The Emotional Dog and Its Rational Tail: A Social Intuitionist Approach to Moral Judgment. *Psychological Review* *108*(4), 814–834. doi: 10.1037/0033-295X.108.4.814.
- Harris, C., Ayçiçeği, A., & Gleason, J. (2003). “Taboo Words and Reprimands Elicit Greater Autonomic Reactivity in a First Than in a Second Language. *Applied Psycholinguistics* *24*(4): 561–578. doi: 10.1017/S0142716403000286.
- Harris, C., Gleason, J., & Ayçiçeği, A. (2006). When is a First Language More Emotional? Psycholinguistic Evidence from Bilinguals. In *Bilingual Minds: Emotional Experience, Expression, and Representation*, edited by A. Pavlenko, 257–284. Clevedon: Multilingual Matters
- Hatzidaki, A., Baus, C., & Costa, A. (2015). The way you say it, the way I feel it: emotional word processing in accented speech. *Frontiers in Psychology*, *6*(351). doi:10.3389/psyg.2015.00351.
- Keysar, B., Hayakawa, S., & An, S.G. (2012). The foreign-language effect: thinking in a foreign tongue reduces decision biases. *Psychological Science*, *23*(6), 661–8. doi: 10.1177/0956797611432178..
- Lev-Ari, S., & Keysar, B. (2010). Why don't we believe non-native speakers? The influence of accent on credibility. *Journal of Experimental Social Psychology*, *46*, 1093-1096. doi: 10.1016/j.jesp.2010.05.025.

Nortier, J. (2011). The more languages, the more English? *English in Europe Today: Sociocultural and Educational Perspectives*, edited by A. Wilton and A. De Houwer, 113-132. Amsterdam: John Benjamins.

Qualtrics software (2020 Juni) [online survey]. Geraadpleegd van www.qualtrics.com.

Thomson, J. (1985). The trolley problem. *Yale Law Journal* 94: 1395-1415. doi: 10.2307/796133.